

Historie hory Blaník

Jára Cimrman

Prof. Vondruška

Milí přátelé,

teď, jak jste slyšeli, měl přistoupit k mikrofonu doktor Svěrák, ale stala se mu

nehoda. Nelekejte se, není to nic vážného. Na poslední chvíli před vystoupením mu

upadly desky s jeho přednáškou a listy se mu rozlétly do všech stran. Dovoltě mi,

abych vyplnil čas jedním z Cimrmanových historických kvízů, kterými zpestřoval

svým žákům hodiny dějepisu.

Zní takto: Kterému ze světových vojevůdců mohl jeho spolunoclezník říci na dobrou noc „zavři oko a spi“? Jako odpověď nabídl Cimrman tři možnosti:

a) Janu Žižkovi

b) admirálu Nelsonovi

c) generálu Kutuzovovi

Ale pozor! Nestačí odpovědět a, b nebo c. Je třeba, aby žák svůj tip také zdůvodnil.

Nebudu vás napínat: Správná odpověď je a): Janu Žižkovi. A to z toho prostého

důvodu, že ani Nelson, ani Kutuzov nerozuměli česky.

Tak to jen pro vyplnění času. A už je tu doktor Svěrák.

BLANICKÁ POVĚST

Dr. Zdeněk Svěrák:

Milí přátelé, přede dvěma lety jsme uspořádali zajímavou anketu: naši diváci

měli odpovědět na otázku, co se jim vybaví při slově Blaník.

Pro 5 % respondentů byl Blaník značkou televizoru Tesla. 3% ho považovala za

větroň a 2% za kino na Václavském náměstí. 1% ze sta dotazovaných odpovědělo

– byl to člen lidových milicí – že Blaník je krycí název pro klidový stav útvarů v

mrtvém období mezi významnými výročími. Plných 89% diváků správně určilo, že

Blaník je hora, v níž podle pověsti dříme české vojsko.

Tato anketa nám tedy potvrdila, že blanický mýtus je v našem národě dodnes živý. Nejsme s touto pověstí v Evropě sami. Podobnou horu mají např. Britové

, Dánové, Němci – ti mají dokonce dvě – ale možná že po sjednocení Německ...

no, nepředbíhejme. Akční radius Blaníku pokrývá pouze Čechy, Moravu a Slezsko.

Slováci mají samozřejmě svou vlastní, samostatnou, nezávislou horu: je to hora

Sitno u Bánské Štiavnice.

Mimo území naší republiky je pověst o existenci podzemního vojska zašlou knižní vzpomínkou; zato u nás ji zná každé malé dítě. A mnoho našich občanů jí

dokonce věří. Kupříkladu v roce 1971 vzbudila na benešovském okrese rozruch aféra s louňovickým traktoristou Aloisem Jiráskem, autorem Starých pověstí... promiňte, mám zpřeházené stránky... traktoristou Karlem Chmelařem. Poslechněte

si, jak Karel Chmelař na celou událost vzpomíná:

K. Chmelař (ze záznamu):

„Tak ty pole našeho JZD se táhnou až k samému Blaníku. A já sem každé rok

šel vo jednu dvě brázdy blíž a taky sem bral větší radlice, abych se dostal hloubš.
No, je toho slušná hromada, co sem vyoral, a většinou sou to věci, který evidně musej pocházet z výzbroje vojenský. Tak sem udělal v naší síni tradic výstavku takovou z těch vyorávek a nazvali sme to eště s Jirkou Bartákem, kterej m i s tím pomáhal, nazvali sme to 'Jsou tam a přijedou'. A pak nastaly ty vopl ejtačky. U lidí to mělo teda úspěch. V neděli byly i návaly. Ale nahoře sem narazil. Přijeli na to až z kraje zástupci tý totality, přijeli ve velkom počtu, a co s tím jako sleduju , jestli tím nechci naznačit, že by měl někdo přijet a udělat u nás ňáký změny. A proti komu by nám jako měli pomáhat, ptali se. To víte, já nemoh říct proti komu, tak sem řek, že proti imperialistům. A to mě zachránilo. Všichni kamarádi říkali, to bylo vo d tebe chytrý, Karle, žes to takhle řek.“

Máme radost, přátelé, že traktorista Karel Chmelař je dnes již plně rehabilitován a jeho výstavku můžete shlédnout ve foyeru našeho divadla.
Jedním z důvodů, proč má pověst o podzemním vojsku právě u nás tak silné kořeny, je jistě to, že na našem území pravděpodobně vznikla. Vždyť první písemná zmínka o Blaníku je už z roku 1417. A tímto rokem byla odstartována celá série „zaručených zpráv“, očitých svědectví a vizí o posvátné hoře. Negramotný sedlák Mikuláš z Vlásenice u Pelhřimova putoval po Čechách a popisoval své halucinace o Blaníku. Na žebráckém panství u Zbiroha jiný lidový prorok, sedlák Benedikt Vocásek, tvrdil, že byl sám do hory uveden a spatřil tam spící rytíře, koně a hořící svíce.
Jára Cimrman vidí příčinu vzniku a silné obliby blanické pověsti v Čechách hlavně v zeměpisné poloze naší vlasti. Shodně s Palackým byl si Cimrman vědom toho, že jsme tu v Evropě jako zrnko mezi mlýnskými kameny. Ze západu na nás naléhá imperialismus germánský a z východu nás drtí rozpínavost kolosu velkoruského. Cimrman píše: „Není divu, že takto tísněný malý národ hledá sobě ochrany nadpřirozené, ano i zázračné, neboť jedině zázrakem lze tu přežít.“ Zároveň si však Jára Cimrman uvědomuje, že tato pověst jedním dechem nalévá lidu naději, ale zároveň i rezignaci a pasivní spoléhání na cizí pomoc. Tato životodárná, a přitom zhoubná pověst musela by být dějinnou praxí dávno vyvárcena, kdyby byla nebyla vymyšlena tak rafinovaně. Výjezd zachránců z hory podmiňuje především tím, že národu musí být nejhůře. Kvůli tomu se Jára Cimrman zneprátelil s Aloisem Jiráskem, autorem Starých pověstí českých. Napsal mu: „Lojzo! Protože Blaničtí za celých tři sta let habsburského útlaku nikdy nevyjeli, deprimuješ tak národ vyhlídkou, že to, co prožívá, není ještě nic proti tomu, co teprve přijde.“
Druhou podmínkou mobilizace v Blaníku je skutečnost, aby země byla „napadena ze čtyř stran“. Pradávný autor pověsti zvolil chytře ohrožení ze všech čtyř světových stran, neboť se mu zdálo zcela nepravděpodobné, že by k tak totálnímu napadení někdy mohlo dojít. Teprve naše doba podala úplný důkaz neplatnosti blanického mýtu: byli jsme napadení ne ze čtyř, ale dokonce z pěti stran, a v Blaníku se

nepohnula ani myš.

Cimrman nevynechal jedinou příležitost, aby při svých osvětových přednáškách

nezavedl řeč na Blaník a nevysmál se naivní víře v ozbrojené spáče. Pověst v šak

měla tuhý život. Na konci přednášky se posluchači sice tvářili, že v rytíře již nevěří,

a mnozí to na podpisových arších i stvrdili, ale sotva za Cimrmanem zapadly dveře,

navázali přetrženou nit debat o tom, kdo rytířům velí, jakou mají výzbroj a z které

díry vylezou.

Když Cimrman poznal, že si náš lid nedá svou pověst vzít, změnil taktiku. Rozhodl se, že blanickou báj naopak zpopularizuje, ale s takovým ideovým vyzněním,

aby napáchala co nejméně škod. Jak to udělal, o tom se přesvědčíte, až shlédnete

jeho činohru Blaník. Protože nejvlivnějším masmédiem tehdejší doby bylo loutkové divadlo, zpracoval Cimrman blanické téma pro loutky.

Jako autor promyslel Cimrman nejprve vnitřní strukturu hory. Tu nám prozradí

jeho proslulý Řez horou Blaník.

(Přejde k nákresu.)

Vidíte, že vlastní blanické vojsko odpočívá ve třech slujích. Jsou to bojovníci

padlí v nejvýznamnějších prohraných bitvách českých dějin. V levé enklávě je vojsko z Moravského pole, střední skupina vojsk je od Lipan a v pravé slují leží vojsko bělohorské. Cimrman tu vyjádřil krásnou myšlenku, že padlí v neúspěšných

bitvách dostanou příležitost odčinit porážku budoucím vítězstvím.

Velitelem veškerého vojska je svatý Václav. Toho, jak vidíte, umístil Cimrman

do vrcholu hory. Spojovacím článkem mezi ním a vojsky je svatováclavská kancelář, jakýsi generální štáb, kde se vyřizuje běžná agenda, řeší se kázeňské přestupky

– vidíte, že tu nechybí ani vězení – a touto tajnou chodbou je možno horu opustit a

získat zprávy o politické situaci venku. Spojení mezi vrchním velitelem a kanceláří

zajišťuje tato komunikační šachtička. Podobné šachty, jak vidíte, spojují kancelář s

jednotlivými útvary.

A právě tady, přátelé, v prostoru svatováclavské kanceláře, se odehrává nejdůležitější část celého eposu, dramatický celek, který jsme z loutkové epopeje vyňali

a upravili pro živé herce.